

витрат, підвищення ролі та відповідальності слідчого і прокурора за вказане, починаючи з початку проведення кримінального провадження [6, с. 227]. Втім підняті питання потребують подальшого обговорення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Албул С.В. Негласні слідчі (розшукові) дії: навчальний посібник / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 472 с.
2. Албул С.В. Оперативно-розшукова нейтралізація кримінальної активності: теоретичні аспекти організації і тактики. *Правові та організаційно-тактичні засади оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Одеса, 29 жовтня 2021 р.)*. Одеса: ОДУВС, 2021. С. 5–8.
3. Багрій М.В., Луцик В.В. Процесуальні аспекти негласного отримання інформації: вітчизняний та зарубіжний досвід: монографія. К.: Право, 2017. 170 с.
4. Коваль А.А. Негласні слідчі (розшукові дії): поняття та деякі проблеми провадження. *Актуальні питання публічного та приватного права*. 2015. №1. С. 133-136.
5. Берназ В.Д. Правова природа, поняття та загальна кваліфікація негласних слідчих (розшукових) дій. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2013. № 5. С. 226-231.
6. Терещук С.С. Учасники проведення негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні. *Право і суспільство*. 2016. № 4. С. 224-230.

Білова Л.Ю.

курсантка 301 взводу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Одеського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Албул С.В.

Професор кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Одеського державного університету внутрішніх справ кандидат юридичних наук, професор

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАСОБІВ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Останнім часом вітчизняному суспільству характерні такі явища, як загострення криміногенної обстановки з одночасним зростанням злочинності, зниження рівня життя населення, пов'язаного з соціально-економічною нестабільністю. Водночас аналіз способів, методів і засобів вчинення злочинів за

останні декілька років свідчить про високу технічну оснащеність та витонченість злочинних елементів при здійсненні тих чи інших злочинних дій.

Вказане, перш за все, пов'язано з тим, що злочинність не має меж ані в часі, ані в просторі; вона деформує загальнолюдські цінності, підриває економіку, постійно погрожуючи життю й благополуччю всіх і кожного. При цьому її небезпека в історичному аспекті розвитку суспільства постійно зростає і вимагає постійного перегляду у використанні і вдосконаленні технічних засобів, прийомів і методів, що сприяють більш повному та швидкому розкриттю злочинів, а також попередженням злочинів [1, с. 154]. По-друге, можна дійти висновку що існує нагальна необхідність постійної цілеспрямованої державної діяльності на забезпечення від злочинних посягань людини та в цілому суспільства, тобто, соціально-корисливої державної діяльності. Вказаною соціально корисливою діяльністю є оперативно-розшукова діяльність (далі ОРД), під час якої за допомогою методів, заходів та засобів ОРД досягається ефективний результат в процесі протидії злочинності. Враховуючи вказане, можна резюмувати, що від фахівців у сфері ОРД вимагається вивчення з єдиних правових позицій усіх складових ОРД, зокрема її засобів.

Взагалі, визначення різнопланових аспектів засобів оперативно-розшукової діяльності на протязі багатьох років перебуває в центрі уваги вчених, оскільки особливо важлива, а іноді й вирішальна роль належить засобам ОРД при документуванні злочинної діяльності, реалізації оперативної інформації, розшуку й затриманні злочинців. Тому не дивно, що вивченню окресленого питання було приділено увагу вченими із різних сфер юридичної науки, зокрема: із загальної теорії держави і права, кримінального права та криміналістики, оперативно-розшукової діяльності.

В той же час, слід відмітити, що аналіз фахової літератури свідчить про те, що до цього часу триває дискусія що змісту поняття «засоби ОРД». Більшість вчених пропонує під ними розуміти сукупність об'єктів матеріального світу, за допомогою яких оперативні працівники виконують поставлені задачі та покладені обов'язки [4, с. 38].

Разом із цим, у теорії оперативно-розшукової діяльності загальноприйнятим до останнього часу було віднесення до засобів ОРД: оперативних обліків, оперативної техніки та службових собак. Так, вирішення питань встановлення оперативного контролю, застосування заходів адміністративного та кримінально-правового впливу щодо конкретної особи спирається на сукупність наявних про неї певного роду відомостей, як здобутих окремо взятим працівником, так і його колегами з інших підрозділів. Таку інформацію, спеціальним чином систематизовану і розміщену, прийнято називати обліками. В даний час у підрозділах Національної поліції функціонує значна кількість обліків. З метою найбільш ефективного використання вони класифікуються за груповою приналежністю [1, с. 154].

Застосування сучасних технічних засобів і вдосконалення прийомів їх використання в протидії злочинності є дієвим резервом підвищення ефективності оперативно-розшукової діяльності. Використовувані оперативними підрозділами технічні засоби називають «оперативною технікою». До неї

відносяться спеціально виготовлені оптико-механічні та електронно-оптичні прилади, відео-звукозаписні, радіо-, пошукові та інші технічні засоби [5, с. 83].

Іншим ефективним засобом ОРД є розшукові собаки та службові коні. Спеціально натреновані, вони застосовуються в розкритті злочинів, розшуку і затримання злочинців, виявленні наркотиків, для вибірки речей, в припиненні масових заворушень. Це далеко не повний перелік їх використання під час протидії злочинності.

Однак, нещодавно з'явилась тенденція щодо віднесення до засобів ОРД й інших складових. Вказане і обумовлює актуальність визначення класифікації засобів ОРД. Загально визначено, що основою будь-якої класифікації є критерії, за якими можливо її подальше розроблення.

На нашу думку, першим є критерій законодавчого закріплення. З цього приводу доцільно відмітити, що взагалі можливість використання засобів оперативно-розшукової діяльності визначена Конституцією України, Кримінальним процесуальним кодексом, Законами України «Про оперативно-розшукову діяльність» [3], «Про Національну поліцію» [3] та відомчими нормативно-правовими актами. Наприклад, Законом України Про Національну поліцію» закріплена можливість використання службових коней та службових собак в правоохоронній діяльності, зокрема, під час: а) патрулювання; б) переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення; в) під час конвоювання (доставлення) затриманої або заарештованої особи; г) для відбиття нападу на особу та/або поліцейського.

Тобто, з наведеного можна дійти висновку, що сьогодні, ведучи мову про засоби оперативно-розшукової діяльності, не можна казати лише про належність до них службових собак, а слід виділяти як різновид взагалі службових тварин.

Також треба відмітити, що до появи у системі кримінального процесу інституту негласних слідчих розшукових дій, оперативно-розшукові та криміналістичні засоби були розмежовані як фактично, так і юридично. Перш за все, головною різницею були підстави використання засобів ОРД та криміналістики. Однак, після останніх докорінних змін у кримінальному процесуальному законодавстві вказані грані в окремих моментах стали «прозорими», оскільки, негласні слідчі (розшукові) дії, закріплені главою 21 КПК України, за сутністю та змістом проваджуваних дій корелюють із оперативно-розшуковими заходами, закріпленими ч. 1 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», а окремі норми ч. 1 ст. 8 Закону України Про оперативно-розшукову діяльність», з урахуванням змін, внесених законом № 4652-ХІ від 13.04.2012 року, побудовані як бланкетні та посилаються на окремі статті КПК України, що встановлюють порядок проведення негласних слідчих (розшукових) дій [5, с.188]. Тобто, можна резюмувати, що засоби, що використовуються під час оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій, і є засобами оперативно-розшукової діяльності, у зв'язку з чим їх можна розподілити на такі: – використання яких безпосередньо визначено в оперативно-розшуковому законодавстві; – використання яких закріплюється кримінальним процесуальним законодавством. Наступним критерієм, на нашу думку, є розподіл засобів ОРД в залежності від способу їх використання.

Зокрема, засоби ОРД розподіляються в такому випадку на: – ті, що використовуються гласно; – ті, що використовуються негласно; – ті, що можуть використовуватись як гласно, так і негласно.

Окремо слід відзначити наявність такого критерію, як приналежність до тієї чи іншої групи об'єктів, зокрема:

1) засоби, що належать до оперативної техніки, а саме: – спеціальні пристрої для негласного отримання та реєстрації аудіоінформації; – спеціальні пристрої для негласного отримання та реєстрації відеозображення; – спеціальні пристрої для негласного візуального спостереження за особою, місцем або річчю та одночасним документування; – спеціальні пристрої для негласного зняття інформації для негласного зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж; – спеціальні пристрої для негласного зняття інформації для негласного зняття інформації з електронних каналів зв'язку; – спеціальні пристрої для негласного перехоплення та реєстрації інформації з технічних каналів зв'язку; – спеціальні пристрої для негласного контролю поштових повідомлень і відправлень; – спеціальні пристрої для негласного обстеження предметів і документів; – спеціальні пристрої та знаряддя для негласного проникнення у приміщення, транспортні засоби, інші об'єкти та їх обстеження; – спеціальні технічні засоби для негласного контролю за переміщенням транспортних засобів та інших об'єктів; – спеціальні технічні засоби для негласного отримання (зміни, знищення) інформації з технічних засобів її зберігання, обробки та передачі;

2) засоби оперативного гардеробу, зокрема: – оперативний одяг; – засоби зміни зовнішності;

3) документи оперативного прикриття;

4) спеціальні хімічні реактиви;

5) оперативні обліки: – для використання всіма працівниками правоохоронних органів; – для використання виключно оперативними працівниками;

б) службові тварини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Албул С.В. Оперативні обліки як засіб реалізації завдань оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України. *Multidisciplinary academic notes. Theory, methodology and practice. Proceedings of the XXVII International Scientific and Practical Conference. (July 12-15, 2022). Prague, Czech Republic. 2022. Pp. 153–155.*

2. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення 03.10.2022).

3. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/2135-12#Text> (дата звернення 03.10.2022).

4. Оперативно-розшукова діяльність підрозділів карного розшуку Національної поліції України (Загальна частина): навчальний посібник / А. В. Бабяк, Ю. І. Дмитрик, В. П. Захаров та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 392 с.

5. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні: навчальний посібник / В. В. Аброськін, С. В. Албул, С. О. Єгоров та ін.; за ред. В. В. Аброськіна. Одеса: ОДУВС, 2020. 290 с.

Вільська Є.Р.

курсантка 305 взводу факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Одеського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Єгоров С.О.

Завідувачт кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Одеського державного університету внутрішніх справ кандидат юридичних наук, доцент,

ВЗАЄМОДІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО БЮРО ІНТЕРПОЛУ УКРАЇНИ З ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ

В наш час дуже важливим компонентом ефективної боротьби зі злочинністю є міжнародна взаємодія та співпраця правоохоронних органів. У боротьбі з транснаціональною злочинністю, що передбачає найбільш небезпечні і тяжкі злочини, такі як незаконний обіг зброї, торгівля людьми та незаконний наркообіг тощо дуже необхідна співпраця відповідних установ, які зможуть надати необхідну допомогу чи силову підтримку.

Інтерпол є міжнародною організацією кримінальної поліції, що має у своєму складі 195 країн-членів. Інтерпол має на меті сприяти якомога ширшій взаємній допомозі між підрозділами кримінальної поліції та створювати і розвивати установи, які можуть сприяти запобіганню та припиненню міжнародній злочинності. У кожній країні Національне центральне бюро Інтерполу (НЦБ) є центральним контактним пунктом для Генерального секретаріату та інших НЦБ [1, с.112; 2].

Принципами співробітництва в системі Інтерполу є: співробітництво стосується не лише поліції, а й інших правоохоронних органів; співробітництво на національному рівні має спиратися на якісну організаційну основу, а саме на національне центральне бюро Інтерполу (НЦБ).

В кожній країні має бути нормативно визначене місце НЦБ в загальнодержавному механізмі міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю.

Співробітництво поліції в Інтерполі може здійснюватися лише у справах про загальнокримінальні злочини, тобто забороняється обмін інформацією у справах про злочини політичного, релігійного, військового чи расового характеру [3, с. 118].

Інтерпол надає широкий спектр можливостей країнам-членам, зокрема: